

РІВЕНЬ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ В ПЕРСОНАЛУ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ МНС УКРАЇНИ

Ковровський Ю.Г. Рівень професійного вигорання в персоналі Оперативно-рятувальної служби МНС України. У статті представлено практичні результати дослідження проблеми професійного вигорання в умовах професійної діяльності рятувальників, а саме розглядаються результати аналізу емпіричних даних стосовно соціально-демографічної структури досліджуваного персоналу, загального рівня вираженості професійного вигорання серед персоналу Оперативно-рятувальної служби МНС України та найбільш домінуючих симптомів в структурі професійного вигорання працівників. Також виявлено значущі взаємозв'язки окремих соціально-демографічних характеристик досліджуваних із загальним рівнем та симптомами професійного вигорання. Окрім того, у статті здійснена спроба розкрити сутність поведінкових реакцій рятувальників, що вигорають.

Ключові слова: надзвичайна ситуація, рятувальник, «професійне вигорання», соціально-демографічні чинники, ризиконебезпечна професія, резистенція.

Ковровський Ю.Г. Уровень профессионального выгорания у персонала Оперативно-спасательной службы МЧС Украины. В статье представлены практические результаты исследования проблемы профессионального выгорания в условиях профессиональной деятельности спасателей, а именно рассматриваются результаты анализа эмпирических данных касательно социально-демографической структуры исследуемого персонала, общего уровня выраженности «профессионального выгорания» среди персонала Оперативно-спасательной службы МЧС Украины и наиболее доминантных симптомов в структуре профессионального выгорания работников. Также выявлены взаимосвязи социально-демографических характеристик исследуемых с общим уровнем и симптомами «профессионального выгорания». Кроме того, в статье осуществлена попытка раскрыть сущность поведенческих реакций спасателей, которые выгорают.

Ключевые слова: чрезвычайная ситуация, спасатель, «профессиональное выгорание», социально-демографические факторы, рискоопасная профессия, резистенция.

Постановка проблеми. Проблема негативних стресогенних впливів на особистість рятувальника в процесі службової діяльності зумовлена екстремальними умовами виконання завдань персоналом оперативно-рятувальних служб. Діяльність у цих ризиконебезпечних, складних умовах вимагає від персоналу мобілізації психічного та фізичного потенціалу, ставить високі вимоги до рівня професійно-психологічної компетентності та передбачає ефективне психологічне супроводження аварійно-рятувальних служб, спрямоване на мінімізацію негативних психічних станів і реакцій, що виникають у персоналі аварійно-рятувальних підрозділів МНС України, зокрема, професійного вигорання. Окрім того, професійна діяльність персоналу Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України передбачає перевантажену емоціями комунікативну діяльність: спілкування з колегами по службі, керівництвом, а також постраждалим населенням в осередках надзвичайних ситуацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В.В.Бойко під вигоранням розуміє набутий механізм психологічного захисту, який застосовується вибірково на найбільш психотравмуючі обставини професійної ситуації шляхом звуження інтенсивності емоцій [1].

Проблема професійного вигорання знайшла певне відображення і в роботах українських вчених, які присвячені загальній характеристиці цього явища серед працівників освітніх організацій, педагогічних працівників (Т.В. Зайчикова, Л.М. Карамушка, С.Д. Максименко); пожежних (А.С. Куфлієвський, О.В. Тімченко) та ін. [4; 5; 6; 7; 10]. Разом із тим, проблема професійного вигорання серед співробітників органів і підрозділів МНС України, на нашу думку, недостатньо вивчена вітчизняними вченими.

Мета статті: визначити рівень професійного вигорання серед персоналу Оперативно-рятувальної служби МНС України та виявити вплив соціально-демографічних характеристик досліджуваних на загальний рівень та симптоми професійного вигорання.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Дослідження професійного вигорання серед персоналу Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України проводилося на базі 1-го Спеціального регіонального центру швидкого реагування Оперативно-рятувальної служби МНС України (м. Київ). Загалом дослідженням було охоплено 276 осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників за вільним наймом.

Відповідно до визначеної мети для дослідження рівня професійного вигорання персоналу Оперативно-рятувальної служби МНС України була використана «Методика діагностики рівня емоційного вигорання» В.В.Бойка, яка передбачає діагностику проявів синдрому за трьома стадіями, що в свою чергу характеризуються дванадцятьма симптомами вигорання [1]. На першій стадії напруження людина відчуває загальну втоми в умовах професійної діяльності. Цей етап характеризується хворобливим загостреним переживанням професійної ситуації, нестійкою професійною самооцінкою, відчуттям безвиході та розвитком ситуативної тривожності. Етап резистенції загалом характеризується емоційною виснаженістю внаслідок активізації захисних механізмів у вигляді економії емоцій. Він характеризується частими і неконтрольованими змінами емоційного стану, байдужістю, емоційною замкненістю та втратою мотивації до професійного саморозвитку. Третій етап виснаження характеризує стан крайньої психофізіологічної перевтоми професіонала. Тут проявляються наступні симптоми: повна емоційна нечутливість як до професійного оточення, так і до змісту самих обов'язків, а також різноманітні психофізіологічні порушення у вигляді втрати сну, головного болю та загострення хронічних захворювань.

Для статистичної обробки даних використовувався кореляційний аналіз.

Для опису соціально-демографічних характеристик використовувались дані розробленої нами «паспортички», за допомогою яких було визначені наступні *соціально-демографічні характеристики* персоналу Оперативно-рятувальної служби МНС України:

- 1) вік працівників (до 30 років – 67,4%; 31–40 років – 26,1%; 41–50 років – 4,3%; 50–60 років – 2,2,%);
- 2) стать (чоловік – 81,9%; жінка – 18,1%);
- 3) місце народження (обласний центр – 13,0%; районний центр – 45,7%; село – 41,3%);
- 4) сімейний стан (неодружений – 49,3%; одружений – 37,0%; одружений вдруге – 4,3%; проживає в цивільному шлюбі – 2,2%);
- 5) наявність дітей (1 дитина – 26,1%; 2 дитини – 10,1%; 3 і більше дітей – 1,4%; немає дітей – 62,3%);
- 6) характер стосунків у сім'ї (гармонійні – 10,1%; конфліктні – 2,2%; нормальні – 87,7%);
- 7) соціальне походження батьків (робітники – 55,1%; службовці – 23,9%; інтелігенція – 5,1%; селяни – 15,2%; підприємці – 7,0%);
- 8) характер стосунків з батьками (проблемні – 2,2%; надмірна опіка – 14,5%; нестача уваги – 2,2%; неповна сім'я – 13,0%; нормальні – 68,1%);

На першому етапі аналізу емпіричних даних ми розглянули загальний рівень вираженості професійного вигорання персоналу Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України на всіх стадіях його розвитку.

Загальні результати дослідження вказують на достатньо високий рівень вираженості професійного вигорання у більшості респондентів. Спостерігається повне та часткове формування фази напруження, резистенції та виснаження синдрому емоційного вигорання (див. *табл. 1*).

Таблиця 1

**Рівень розвитку синдрому «професійного вигорання»
(% від загальної кількості респондентів)**

Фази синдрому «професійного вигорання»	Рівні розвитку фаз синдрому «професійного вигорання»		
	Не сформувалася	Формується	Сформована
Напруження	40,3	34,3	25,4
Резистенція	31,1	41,7	27,3
Виснаження	37,6	41,4	21,1

Так у 34,3% опитаних виявлена фаза напруження у стадії формування, а у 25,4% – фаза напруження повністю сформувалася. У 41,7% рятувальників фаза резистенції лише формується, у 27,3% – фаза резистенції сформувалася. Більшість досліджуваного персоналу переживає стадію формування фази виснаження – 41,4%, а у 21,0% опитаних спостерігається повністю сформована фаза виснаження (табл. 1).

Домінуючою фазою професійного вигорання рятувальників є «резистенція» (27,3 % опитаних), але при цьому варто зауважити, що відповідно до результатів дослідження розвиток професійного вигорання рятувальників відбувається рівномірно по всім трьом фазам вигорання.

Що стосується вираженості окремих симптомів професійного вигорання, то дослідження показало, що в структурі компонентів вигорання рятувальників домінує симптом неадекватного емоційного вибіркового реагування фази резистенції – симптом склався у 52,6% респондентів. В межах фази виснаження домінуючим симптомом, що склався є психосоматичні та психовегетативні порушення – 21,2% від загальної кількості досліджуваних

За результатами дослідження, в структурі синдрому емоційного вигорання домінують сформовані симптоми другої фази – резистенції. Розподіливши симптоми вигорання за частотою їх виникнення, ми побачимо, що на першому місці «неадекватне вибіркоче емоційне реагування» (у 52,6% респондентів); на другому – «редукція професійних обов'язків» (у 32,6% респондентів); на третьому – «емоційно-моральна дезорганізація» (у 31,6% респондентів); на четвертому – «емоційний дефіцит» (у 28,1% респондентів); на п'ятому – «загнаність у клітку» (у 27,2% респондентів) (див. *табл. 2*).

Таблиця 2

Вираженість сформованих симптомів професійного вигорання

Симптоми професійного вигорання	%
Неадекватне вибіркоче емоційне реагування (резистенція)	52,6
Редукція професійних обов'язків (резистенція)	32,6
Емоційно-моральна дезорганізація (резистенція)	31,6
Емоційний дефіцит (виснаження)	28,1
Загнаність у клітку (напруження)	27,2
Переживання психотравмуючих обставин (напруження)	23,7
Незадоволеність собою (напруження)	23,2
Розширення сфери економії емоцій (резистенція)	22,5
Тривога й депресія (напруження)	21,7
Психосоматичні та психовегетативні порушення (виснаження)	21,2
Деперсоналізація (виснаження)	20,6
Емоційна відстороненість (виснаження)	20,3

Проведене дослідження також дало змогу проаналізувати зв'язок між професійним вигоранням у рятувальників з рядом їх соціально-демографічних характеристик. Результати дослідження вказують на вплив статі, місця народження та особливостей взаємостосунків у сім'ях персоналу на ступінь вираженості у них професійного вигорання (табл. 3).

Таблиця 3

Зв'язок між рівнем професійного вигорання та соціально-демографічними характеристиками персоналу (r_s)

Соціально-демографічні характеристики	Фази професійного вигорання		
	Напруження	Резистенція	Виснаження
Вік	0,040	0,078	0,083
Стать	0,097	0,176**	0,162**
Місце народження	-0,163**	-0,170**	0,085
Сімейний стан	-0,021	0,004	-0,093
Наявність дітей	-0,30	-0,097	-0,022
Характер стосунків у сім'ї	0,177**	0,226**	0,251**
Соціальне походження	-0,022	-0,067	-0,000
Стосунки з батьками	0,17	-0,033	-0,084

**p < 0,01; *p < 0,05

Так, щодо статі виявлено, що жінки більше схильні до професійного вигорання ніж чоловіки, причому схильні до вигорання саме на стадіях резистенції ($r_s = 0,162$; $p < 0,01$) та виснаження ($r_s = 0,162$; $p < 0,01$). Фактором, який впливає на вираженість професійного вигорання у жінок в більшій мірі, ніж у чоловіків, серед рятувальників, є та обставина, що в межах воєнізованих формувань системи МНС України існують підвищені професійні вимоги до фізичних і психологічних якостей працівників (небезпечні фактори виконання завдань, ненормований робочий день, добові чергування і т.д.). Підвищені вимоги при професійно-психологічному відборі рятувальників висуваються як до чоловіків, так і до жінок, не кажучи про те, що задіяна на виробничій діяльності жінка відчуває додаткові переваженні через додаткові родинні обов'язки. Результати досліджень узгоджуються з думкою Л.М. Карамушки [4] про те, що гендерні особливості створюють передумови для виникнення професійного вигорання.

Стосовно впливу місця народження, то варто вказати що схильність до професійного вигорання персоналу зростає у жителів великих міст ($r_s = -0,170$; $p < 0,01$). Існує логічне обґрунтування такої тенденції. Мова йде в першу чергу про насиченість інформаційного потоку і високий темп життя населення, що проживає у великих містах. У результаті щоденне комунікативне та психо-емоційне навантаження на таких працівників збільшується, відповідно, і рівень професійного вигорання також.

Вплив такого чинника, як характер стосунків у сім'ї, проявляється в тому, що респонденти, в сім'ях яких склалися негативні конфліктні стосунки, набагато більше схильні до професійного вигорання, ніж персонал, що має гармонійні стосунки у своїх родині ($r_s = 0,251$, $p < 0,01$). Отже, можна зробити висновок, що синдром «професійного вигорання» найчастіше загострюється тоді, коли підтримка найближчого соціально-психологічного оточення, а саме власної сім'ї відсутня. Особистість без такої важливої підтримки почувається незахищеною та не отримує своєрідного мотиваційного ресурсу. Отримані результати підтверджують існування стабільного зв'язку між особливостями соціально-психологічного середовища і схильністю до переживання стресових станів.

Варто зазначити, що за результатами нашого дослідження, у персоналу Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України не виявлений статистично значущий зв'язок між рівнем професійного вигорання і такими соціально-демографічними характеристиками, як сімейний стан, наявність дітей, соціальне походження, стосунки з батьками та вік досліджуваних (табл. 3).

Поглиблений аналіз особливостей прояву окремих симптомів дав нам можливість повноцінно розкрити взаємозв'язок синдрому «професійного вигорання» з соціально-демографічними чинниками (табл. 4).

Таблиця 4

Зв'язок соціально-демографічних чинників та симптомів «професійного вигорання»

Симптоми професійного вигорання	Стать	Місце народження	Стосунки в сім'ї
Неадекватне вибіркоче емоційне реагування	0,033	-0,051	-0,046
Редукція професійних обов'язків	0,192**	-0,241**	0,136*
Емоційно-моральна дезорганізація	0,152*	0,004	0,030
Емоційний дефіцит	0,125*	-0,096	0,131*
Загнаність у клітку	0,097	-0,197**	0,205**
Переживання психотравмуючих обставин	0,008	-0,122*	0,111
Незадоволеність собою	-0,018	-0,093	0,224**
Розширення сфери економії емоцій	0,028	-0,005	0,112
Тривога й депресія	0,132*	-0,144*	0,111
Психосоматичні та психовегетативні порушення	0,160**	-0,064	0,240**
Деперсоналізація	0,080	-0,106	-0,012
Емоційна відстороненість	0,065	-0,070	0,144*

**p < 0,01; *p < 0,05

Виявлено статистично значущі зв'язки між статтю та п'ятьма симптомами «професійного вигорання»: «редукція професійних обов'язків», «емоційно-моральна дезорганізація», «емоційний дефіцит», «тривога й депресія», «психосоматичні та психовегетативні порушення».

Таким чином, можна стверджувати, що жінки найчастіше схильні до професійного вигорання саме через редукцію професійних обов'язків, а також психосоматичні та психовегетативні порушення. Наявні результати узгоджуються з більшістю досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, хоча однозначного погляду на гендерні аспекти професійного вигорання не існує. Отже, визначальним є зв'язок не між статтю та вигоранням, а специфіка впливу статі на окремі компоненти професійного вигорання.

Жінки в стресовій ситуації схильні до вигорання через емоції, моральне виснаження і, як наслідок, пошуку соціально-психологічної підтримки в сім'ї.

Було виявлено статистично значущі зв'язки між симптомами професійного вигорання і стосунками в сім'ї.

На підставі аналізу симптомів вигорання можна зробити висновок, що працівники, в сім'ях яких склалися конфліктні стосунки, вигорають частіше і саме через такі симптоми, як: «загнаність у клітку», «незадоволеність собою», «психосоматичні та психовегетативні порушення». Переважну більшість респондентів становлять чоловіки, тому аналіз результатів показав зв'язок з симптомами вигорання характерними для поведінкових стратегій в умовах стресу саме чоловіків. Адже чоловіки у стресовій ситуації більше схильні до звуження емоцій та відчуття загнаності. Відчуття незадоволеності собою виникає за відсутності підтримки та можливості компенсації нестійкої самооцінки, що виникає внаслідок невдач на роботі з одного боку та конфліктних стосунків в сім'ї – з іншого.

Як показують дані *табл. 4*, серед соціально-демографічних чинників, що мають значущий зв'язок з окремими симптомами вигорання, також розглядається місце народження за принципом адміністративного поділу територій. Враховуючи те, що згаданий зв'язок є зворотним, можна підсумувати, що персонал, який проживає у великих містах, більш схильний до вигорання через такі симптоми, як: редукція професійних обов'язків, загнаність у клітку, тривога й депресія.

Висновки:

1. Отримані результати, на нашу думку, дали змогу проаналізувати прояви всіх етапів професійного вигорання та їх окремих симптомів, а також розкрити сутність поведінкових реакцій рятувальників, що вигорають. Відповідно до отриманих результатів, більшість опитаного персоналу структурного підрозділу Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України схильні до вигорання на середньому рівні (фаза резистенції).

2. Розглядаючи рівень професійного вигорання персоналу за окремими симптомами, можна сказати, що найчастіше персонал вигорає через такі симптоми фази резистенції, як: неадекватне вибіркоче емоційне реагування, редукція професійних обов'язків, емоційно-моральна дезорганізація. Отже, в більшості рятувальників такий синдром виявляється у відстороненні від професійної діяльності та згортанні або економії емоцій, як поведінкової стратегії психологічного захисту, що в свою чергу призводить до неадекватних емоційних і поведінкових реакцій та спричиняє редукцію професійних обов'язків і компетенцій.

3. Визначено, що існує значущий зв'язок між рівнем професійного вигорання і такими соціально-демографічними характеристиками персоналу, як: стать (жінки більш схильні до професійного вигорання ніж чоловіки), місце народження (жителі великих міст набагато частіше вигорають ніж мешканці селищ), характер стосунків у сім'ї (у персоналу, який має конфліктні стосунки в сім'ях, зафіксований вищий рівень «професійного вигорання», ніж працівники, в сім'ях яких склалися гармонійні стосунки).

Перспективи подальших досліджень: в подальшому планується здійснення аналізу емпіричних даних стосовно взаємозв'язку організаційно-професійних та психологічних характеристик персоналу Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України з симптомами «професійного вигорання».

Список використаних джерел

1. Бойко В.В. Енергія емоцій / В.В. Бойко. – [2-е вид., доп. і перероб.]. – СПб. : Питер, 2004. – 474 с.
2. Грубі Т.В. Психологічні чинники професійного вигорання працівників державної податкової служби України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец.10.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах» / Т.В. Грубі. – К., 2012. – 24 с.
3. Екстремальна психологія : підручник / за заг. ред. проф. О.В. Тімченка – К. : ТОВ «Август Трейд», 2007. – 502 с.
4. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти] / за наук ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, Т.В. Зайчикової. – [2-е вид., перероб. та доповн.]. – К. : Міленіум, 2006. – 368 с. – Бібліогр. у кінці розд.
5. Зайчикова Т.В. Взаємозв'язок між синдромом «професійного вигорання» та соціально-демографічними чинниками вчителів / Т.В.Зайчикова // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, 2006. – Т. 1. – Ч. 18. – С. 43–49.
6. Куфлієвський А.С. Оцінка рівня емоційного «вигорання» у працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС України / А.С. Куфлієвський // Проблеми екстремальної та кризової психології. – Х., 2007. – Вип. 2 – С. 70–79.

7. Куфлієвський А.С. Соціально-психологічні детермінанти розвитку синдрому «вигорання» серед працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец.10.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах» / А.С. Куфлієвський. – Х., 2006. – 22 с.
8. Психологія особистості : словник-довідник / за ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К. : Рута, 2001. – 320 с.
9. Руденко В.М. математичні методи в психології : підручник / В.М. Руденко, Н.М. Руденко. – К. : Академ-видав, 2009. – 384 с.
10. Тімченко О.В. професійний стрес працівників органів внутрішніх справ України (концептуалізація, прогнозування, діагностика та корекція) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора психол. наук : спец. 19.00.06 «Юридична психологія» / О.В. Тімченко. – Х., 2003.
11. Чепіга Л.П. Схильність до ризику і проблема професійного вигорання співробітників пожежної охорони / Л.П. Чепіга // Проблеми екстремальної та кризової психології. – Х., 2007. – Вип. 2 – С. 275–282.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Bojko V.V. Energija emocij / V.V. Bojko. – [2-e vid., dop. i pererob.]. – SPb. : Piter, 2004. – 474 s.
2. Grubi T.V. Psihologichni chinniki profesijnogo vigo-rannja pracivnikiv derzhavnoi podatkovoi sluzhbi Ukra-jini : avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk : spec.10.00.09 «Psihologija dijal'nosti v osoblivih umovah» / T.V. Grubi. – K. : 2012. – 24 s.
3. Ekstremal'na psihologija : pidruchnik / za zag. red. prof. O.V. Timchenka. – K. : TOV «Avgust Trejd», 2007. – 502 s.
4. Sindrom «profesijnogo vigo-rannja» ta profesijna kar'jera pracivnikiv osvithnih organizacij : genderni aspekti : [navch. posib. dlja stud. vishh. navch. zakl. ta sluhachiv in-tiv pisljadiplom. osviti] / za nauk red. S.D. Maksimenka, L.M. Karamushki, T.V. Zajchikovoї. – [2-e vid., pererob. ta dopovn.]. – K. : Milenium, 2006. – 368 s. – Bibliogr. u kinci rozd.
5. Zajchikova T.V. Vzaemozvjazok mizh sindromom «profesijnogo vigo-rannja» ta social'no-demografichnimi chinnikami vchiteliv / T.V. Zajchikova // Aktual'ni problemi psihologiji : zb. nauk. prac' Institutu psihologiji im. G.S. Kostjuka / za nauk. red. S.D. Maksimenka, L.M. Karamushki, 2006. – T. 1. – Ch. 18. – S. 43–49.
6. Kuflijevs'kij A.S. Ocinka rivnja emocijnogo «vigo-rannja» u pracivnikiv pozhezžno-rjatuval'nih pidrozdiliv MNS Ukra-jini/ A.S. Kuflijevs'kij // Problemi ekstremal'noji ta krizovoji psihologiji. – H., 2007. – Vip. 2 – S. 70–79.
7. Kuflijevs'kij A.S. Social'no-psihologichni determinanti rozvitku sindromu «vigo-rannja» sered pracivnikiv pozhezžno-rjatuval'nih pidrozdiliv MNS Ukra-jini : avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk: spec.10.00.09 «Psihologija dijal'nosti v osoblivih umovah»/ A.S. Kuflijevs'kij. – H., 2006. – 22 s.
8. Psihologija osobistosti: Slovnik-dovidnik / za red. P.P. Gornostaja, T.M. Titarenko. – K. : Ruta, 2001. – 320 s.
9. Rudenko V.M. matematichni metodi v psihologiji : pidruchnik / V.M. Rudenko, N.M. Rudenko. – K. : Akadem-vidav, 2009. – 384 s.
10. Timchenko O.V. profesijnij stres pracivnikiv organiv vnutrishnih sprav Ukra-jini (konceptualizacija, prognozuvannja, diagnostika ta korekcija) : avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja doktora psihol. nauk : spec. 19.00.06 «Juridichna psihologija» / O.V. Timchenko. – H., 2003.
11. Chepiga L.P. Shil'nist' do riziku i problema profesijnogo vigo-rannja spivrobotnikiv pozhezhnoji ohoroni / L.P. Chepiga // Problemi ekstremal'noji ta krizovoji psihologiji – H., 2007. – Vip. 2 – S. 275–282.

Kovrovskiy, Yu.G. Levels of burnout among personnel of the Operational-Rescue Service of the State Service for Emergencies of Ukraine. The article presents the results of a theoretical and practical study of professional rescuers' burnout. The author analyzes the empirical data relevant to the socio-demographic characteristics, the overall level of burnout as well as the most dominant symptoms in the structure of burnout of the personnel of the Operational-Rescue Service of the State Service for Emergencies of Ukraine (SSEU).

Having analyzed the relevant literature, the author describes the empirical research base and discusses the socio-demographic structure of the personnel of the Operational Rescue Service of SSEU.

The investigation found significant correlations between some of the respondents' socio-demographic characteristics (gender, place of birth, in-family relationships) and the overall levels and individual symptoms of burnout. Thus, women were shown to be more inclined to 'burnout' than men, city dwellers more than villagers and those who had conflict family relations more than those with harmonious family relations.

The author also analyzes the main factors in and conditions for burnout prevention as well as makes an attempt to reveal the distinctive features of behaviors of the 'burnt-out' rescuers.

The study has been done using the methods of modern scientific research and statistical analyses that allowed to get reliable research findings.

Keywords: emergency, rescuer, burnout, socio-demographic factors, risky profession, resistance.

Відомості про автора

Ковровський Юрій Григорович, аспірант лабораторії організаційної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ, Україна.

Kovrovskiy, Yuriy Grygorovych, postgraduate student, Laboratory of organizational psychology, G.S.Kostiuk Institute of Psychology, NAPS of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

E-mail: kovrovskiy@ukr.net